

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NECİP FAZIL'IN ŞİİRLERİNDE KULLANDIĞI ZAMİRLER ÜZERİNE ON PRONOUNS THAT NECİP FAZIL USED IN HIS POEMS

Şahap BULAK*

Öz

Necip Fazıl, şiiriyle daha doğrusu şiirimize kattığı artı değerlerle kendi dönemindeki ve kendinden sonraki şairleri etkileyen önemli bir şairdir. Necip Fazıl, şiirin asıl amacının "Mutlak Hakikat"i yani "Allah'ı aramak" olduğunu, poetikasında ve şiirlerinde açıkça ifade etmiştir. Şiiri "Şiir, mutlak hakikati arama işidir." şeklinde tanımlayan Necip Fazıl, bilimi polise, şiiri hürsıza benzeterek şiirdeki gizeme, kendi deyimiyle "remzilik" ve "sırrılık"e dikkat çeker. İşlediği dini, metafizik ve felsefi konular şiirine büyük gizem katmıştır. Necip Fazıl, şiirdeki "remzilik" ve "sırrılık"ın şairin seçtiği kelimelerde saklı olduğunu vurgular. Bu yüzden Necip Fazıl şiirini anlamak için kullandığı kelimelere yüklediği anlamları iyi bilmek gerekir.

Bu tasviri çalışmada Necip Fazıl'ın şiirlerinde kullandığı zamirlerin yerini tuttuğu varlık, kavram ve mefhumlar tespit edilerek tasnif edilmiş, istatistikî ve mana bakımından tahlil edilmiştir. Bunun için şairin "Çile" adlı şiir kitabı taranarak şiirlerinde geçen zamirler ve zamir olmadıkları halde zamir yerine kullanılan kelimeler tespit edilmiştir. Tespit edilen zamirler anlamlarına göre tasnif edilerek yerine kullanıldıkları isimler dolayısıyla ifade ettikleri anlamlar belirlendikten sonra istatistikî bir çalışma ile bunların kullanım sıklığı belirlenerek grafiklere dökülmüştür. Daha sonra bu çalışmadan araştırmacıların daha kolay yararlanabilmesi için zamir olan kelimelerin yerine kullanıldığı isimler dolayısıyla ifade ettiği anlamlar tablolarla gösterilerek zamir, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar verilmiştir. Diğer zamir türlerine nazaran daha çok kullanılan kişi zamirleri ayrıca kendi içerisinde tasnif edilerek yerine kullanıldığı isimler dolayısıyla ifade ettiği anlamlar tablolarla gösterilerek tahlil edilmiştir. Böylece Necip Fazıl'ın şiirlerinde zamirlerin yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmış, şairin ve şiirinin anlaşılması ve anlatılmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Modern Türk Şiiri, Necip Fazıl Kısakürek, Zamirler, Gizem, Şifre.

Abstract

Necip Fazıl is a prominent poet affecting both his contemporary poets and the poets after his time thanks to his poems, in fact thanks to his valuable contributions to our poetry. In his poetics and poems, Necip Fazıl states clearly that the ultimate aim of poetry is "Absolute Truth", namely to "Look for Allah". Necip Fazıl, who defines the poetry as "poetry is to look for absolute truth", calls attention to the mystery in poems, in his words to "figurative", and "mystical" aspect by resembling science to police and poetry to thief. The themes like religious, metaphysical, and philosophical themes he treated have added great mystery in his poems. Necip Fazıl emphasizes that the "figurative", and "mystical" are hidden in the words of poets they chose. Therefore, one should know the meanings of the words he placed upon them to comprehend the Necip Fazıl poetry.

In this descriptive study, the entities, concepts and notions used as a substitute for pronouns in Necip Fazıl's poems have been classified by determining and construed in terms of statistical and meaning. So, pronouns and the words used as pronouns, although they are not, are determined by scanning poet's poetry book named as "Çile". After the meanings they refer, the substitute nouns, are specified by classifying the determined pronouns according to their meaning, the frequency of their use have been plotted on the graphs by determining with a statistical study. Afterwards, in order that researchers benefit more easily from this study, the nouns used instead of the pronouns accordingly the meanings they refer are given by showing them in tables. The most widely used personal pronouns compared to other type of pronouns are also construed by showing them in tables with the meanings they refer thus the substitute nouns by classifying in itself. By this way, the place and importance of the pronouns in Necip Fazıl's poems have been tried to be determined and it has been intended to make a contribution for the understanding and expressing of the poet and poetry

Keywords: Poem, Modern Turkish Poem, Necip Fazıl Kısakürek, Pronouns, Mystery.

1. Giriş

Modern Türk şiirinde, şiiri ve fikirleriyle önemli bir yer edinen Necip Fazıl, sadece şiir alanında değil, edebiyatın tiyatro, hikâye ve roman gibi diğer alanlarında da önemli eserler vermiş bir sanatçıdır. Sanatını davasının hizmetine verdiği için fikir adamlığı da en az sanatçı kişiliği kadar ön plana çıktığı için sanatı, fikir adamlığı ve davası iç içe geçmiş, bir bütünün parçası olma hüviyeti kazanmışlardır. Fakat kitlelere hitap etmek için en uygun sanat dalı olan şiir, mizacından dolayı edebiyatın diğer alanlarındaki uğraşlarından daha fazla Necip Fazıl'a yakıştırılmış, edebiyatta daha çok ismiyle bütünleşen şairliği ile anılmıştır. Yoksa şairin roman, hikâye ve tiyatro gibi edebiyatın diğer alanlarında verdiği eserler de takdire şayan olup halkın beğenisini kazanmışlardır. Özellikle tiyatro şairin davasını anlattığı ve fikirlerinin uygulamasını yaptığı bir alana

* Yrd. Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

dönüşmüştür. Buna rağmen Necip Fazıl en çok şairliği ile ön plana çıkmış, onunla kabul görmüş ve sevilmiş, onunla anılmaktadır.

Bir dava adamı olan ve şiirde kendine özgü bir çizgi oluşturan Necip Fazıl, dönemindeki ve kendinden sonraki şairleri etkilemiş, bazı genç şairler için bir rol model olmuştur. Bu sebeple onun şiir hakkındaki düşünceleri, onun ve ondan etkilenen şairlerin şiirlerini doğru tahlil edebilmek için büyük önem taşır. Bu düşünceler ışığında şiirleri incelendiğinde şairin şiirde gerçekleştirmek istedikleri daha iyi anlaşılacaktır. Necip Fazıl, şiirlerini topladığı "Çile" adlı şiir kitabının sonunda şiirle ilgili görüşlerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade etmiştir. Şiiri, "Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işi(Çile, 474)" şeklinde tanımlayan şair, sanatın dolayısıyla şiirin asıl amacının "Mutlak Hakikat"i yani "Allah'ı aramak" olduğunu açıkça vurgulamış, ayrıca şiirlerinde (Sanat-Çile:39) de dile getirmiştir. Şiirin Allah'a inanan ya da inanmayan elinde, bilinçli veya bilinçsiz olarak Allah'ı aramaktan başka vazifesi olmadığını belirtmiştir.

Diğer sanat dallarına göre bilime daha yakın olan şiirde de bilimin "gerçek"e ulaşma çabasını görmek mümkündür. Fakat şiir ile bilim arasında "gerçek"e ulaşma konusunda yöntem farkı vardır. İspatla ilerlediği için "gerçek"e ulaşması zaman alan bilim, kuru ve sevimlidir. Duygunun ön planda olduğu için şiir, ispat ile ilerlemeden insanı mümkün olan en kısa yoldan "gerçek"e ulaştırabildiği için bilime göre daha sıcak ve daha etkileyicidir. Bu özelliğiyle, yaradılışı gereği insanda bulunan gizeme karşı ilgiyi cezbeden bir nitelik kazanan şiir, "gerçek"i bilimden daha çarpıcı yapar. Ancak bilim gibi bütün çıplaklığıyla önümüze sermez, onu görebilmemiz için bize pencereler açar. Şiirde usül konusunda bilim ile şiirin ortak gayesinin mutlak hakikati aramak olduğunu belirten Necip Fazıl, poetikasında bu duruma dikkat çekerek bilimi, beldesi, mahallesi, karakolu, nöbet kulübesi, geçtiği sokaklar, çaldığı kapılar, işbölümü, vazifesi, vakti, imkânları hülasa bütün zaman ve mekân ölçüleri tabak gibi açık ve meydanda olan polise; şiiri ise ismi ve cismi belli olmayan ve karanlık gibi şeffaf camlardan sızacak, dumanların asansörüne binip bacalardan inecek, nefes alınca kapılardan sığmayacak nefes verince de anahtar deliklerinden süzülüverecek hırsıza benzeterek şiir ve bilimin mutlak hakikati yani Allah'ı arama usullerinin farklılığını somut bir şekilde ifade eder (Çile, 475).

Şiirde gayeyi, kökte "Allah", dalda "sırrılık" ve "remzilik" olarak ifade eden ve bu "sırrılık" ile "remzilik" in şairin seçtiği kelimelerde saklı olduğunu söyleyen Necip Fazıl, şiirde doğrudan doğruya dışın dışı iç, için içi gizli manaların esiri kıvrımlarını örgüleştiren edanın iç şekli dokuduğunu, bu dokunun malzemesinin yine doğrudan doğruya dış ahengin ötesindeki iç ahenk, kelimelerin dış mânâsı altındaki iç mânâ, kelime münasebetlerinde lezzetlenen mizaç tavrı ve duygu hali olduğunu belirtir. Şiirde her kelimenin kendisi ve diğer kelimelerle nisbeti yönünden şairin gözünde, içine renk renk, çizgi çizgi ve yankı yankı cihanlar sığdırılmış birer esrarlı billur zerresi olduğunu vurgulayan Necip Fazıl'a göre, şair bu kelimeleri göz bebeğine ve kulak zarına dayayarak seçer, dizer, kaynaştırır, bütünleştirir ve bir simyacı hüneriyle ter kibini tamamlarken, iç şekli kendi içindeki mânâ heykeline eş olarak, kalıba döker. Buradan anlaşılmalıdır ki şairler, yaradılışı gereği insanda bulunan gizeme karşı ilgiyi cezbederek "gerçek"e bakan pencere açmayı, yetenekleri ölçüsünde kullandıkları kelimelerle sağlarlar. Bu yüzden sanatını icrada tek malzemeleri kelimelerdir. Onun için bir şairi dolayısıyla şiirini anlamanın en iyi yolu, şiirlerinde kullandığı kelimeleri iyi anlamak ve doğru yorumlamaktan geçer.

Bir şair ya da yazarın kendisini tanımadan eserlerini tanımak imkânsız olduğu için bir eseri anlayabilmek için o eseri oluşturan kişiyi tanımak ve anlamak gerekir. Hayatı, varlık ve kavramları algılayışları sanatlarına yön veren şair ve yazarların düşünce dünyasına vakıf olabilmek için onların kullandıkları kelimelerin daha doğrusu kelime tercihlerinin yeri çok büyüktür. Söz konusu kelime tercihleri içerisinde de özellikle zamirler önemli bir yer tutar. Zamir sözlükte, "1. iç, iç yüz. 2. kalp vicdan. 3. gönülde gizli olan sır. 4. gr. ismin yerini tutan kelime."; eskiden şairler için kullanılan "zahir-şinas" ise, "gönül bilir, ince duygulu, hassas." şeklinde tanımlanmıştır (Devellioğlu 1996:1167). Şiirdeki gizemin kendisini en iyi gösterdiği kelimeler olan zamirler, günlük hayatta konuşma dili ve yazı dilinde sıkça kullanıldığı gibi şiir dilinde de çok kullanılır. Sayıca çok sınırlı olmasına rağmen farklı kişi, nesne ve kavramların yerini tutabildikleri için kapsamı çok geniş hatta sınırsız olan zamirler, bu özellikleriyle meram anlatma konusunda kullanıcılarına büyük bir imkân sunar (Korkmaz 2003:399). Malzemeleri kelimeler olan şairler, zamirlerin kendilerine sunduğu bu geniş imkânı, şiirlerinin etkileme gücünü ve mahiyet derinliğini arttırmada kullandığı için zamirler, şiirdeki gizem perdesinin anahtarı hükmünü kazanırlar. İşlediği dinî, metafizik ve felsefi konularla gizem bakımından çağdaş şiirimizin en güzel örneklerini veren Necip Fazıl'ın şiirlerinin iyi anlaşılması ve doğru anlatılabilmesi için öncelikle şiirlerinde kullandığı zamirlerin hangi varlık, kişi, nesne ve kavramların yerine kullanıldığının bilinmesi gerekir. Bu, bilindiği takdirde şairin duygu ve düşünce dünyasına daha iyi vakıf olunabilir.

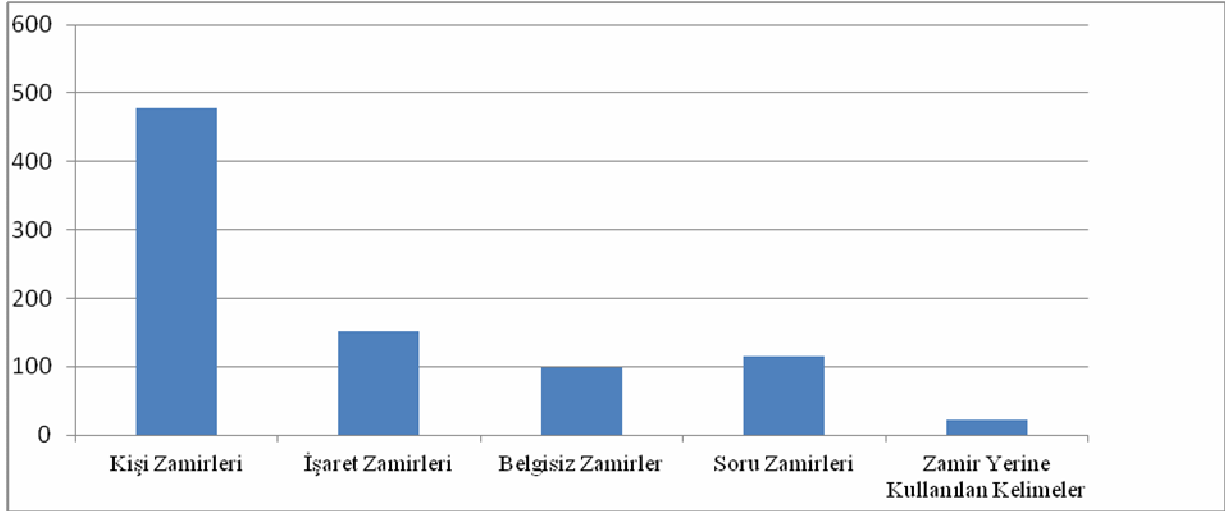
Bu tasviri çalışmada Necip Fazıl'ın şiirlerinde kullandığı zamirlerin yerini tuttuğu varlık, kavram ve mefhumlar tespit edilerek tasnif edilmiş, istatistikî ve mana bakımından tahlil edilmiştir. Bunun için şairin

"Çile" adlı şiir kitabı taranarak şiirlerinde geçen zamirler ve zamir olmadıkları halde zamir yerine kullanılan kelimeler tespit edilmiştir. Tespit edilen zamirler anlamlarına göre tasnif edilerek yerine kullanıldıkları isimler dolayısıyla ifade ettikleri anlamlar belirlendikten sonra istatistikî bir çalışma ile bunların kullanım sıklığı belirlenerek grafiklere dökülmüştür. Daha sonra bu çalışmadan araştırmacıların daha kolay yararlanabilmesi için zamir olan kelimelerin yerine kullanıldığı isimler dolayısıyla ifade ettiği anlamlar tablolarla gösterilerek zamir, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar verilmiştir. Diğer zamir türlerine nazaran daha çok kullanılan kişi zamirleri ayrıca kendi içerisinde tasnif edilerek yerine kullanıldığı isimler dolayısıyla ifade ettiği anlamlar tablolarla gösterilerek tahlil edilmiştir. Böylece Necip Fazıl'ın şiirlerinde zamirlerin yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmış, şiirlerinin anlaşılması ve anlatılmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

2. Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı Zamirler ve Bunlara Yüklediği Anlamlar

Necip Fazıl, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinden 261 şiirinde zamir kullanmıştır. Bu şiirlerin 19 tanesinin başlığı zamirlerden veya zamirlerin yer aldığı kelime grubu ya da cümlelerden oluşmuştur. Söz konusu 19 şiirden 7'sinin başlığı sadece zamirlerden oluşmaktadır. Şiirlerinde anlamlarına göre, 478 kez kişi zamirleri; 151 kez işaret zamirleri; 116 kez soru zamirleri; 98 kez belgisiz zamirlerini kullanmıştır. Kişi zamirlerinin 21 tanesi dönüşlülük zamirinden oluşmaktadır. Bunların dışında "var, yok, bir, tek, hep, hiç" gibi zamir olmayan kelimeleri anlamından yola çıkarak zamir işleviyle kullanan şair, bu kelimeler yardımıyla tasavvufî düşüncelerini dile getirmiştir.

Şiirlerinde kullandığı soru zamirleri, belgisiz zamirleri ve işaret zamirlerinin bir kısmı alelde işlevlerinde kullanılırken bunların dışındaki zamirlerde anlam çeşitliliği görülür. Özellikle kişi zamirleri, kişi zamirleri içerisinde de "ben" zamiri, çok çeşitli anlamlarda kullanılmıştır.

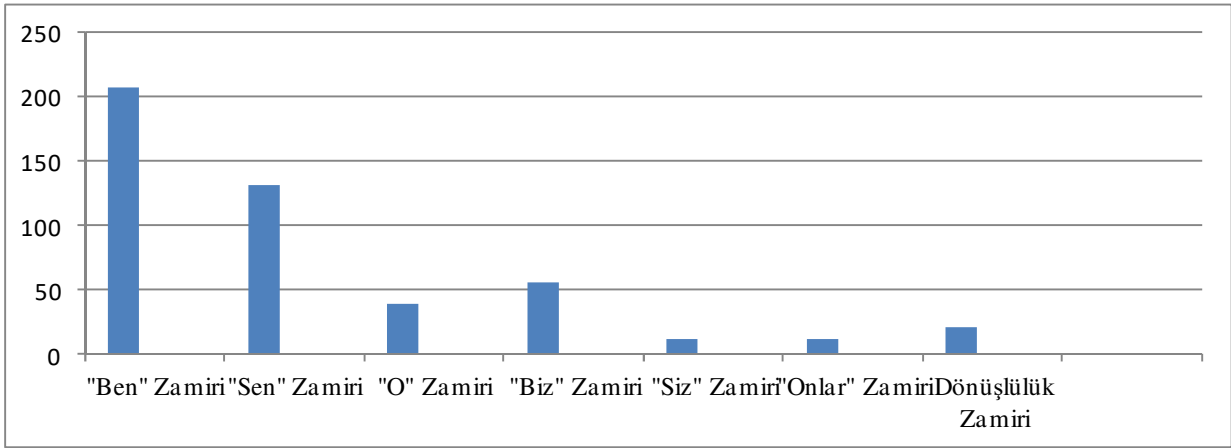

Tablo 1: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı Zamirlerin Türlerine Göre Dağılımı

2.1. Kişi Zamirleri

Necip Fazıl'ın şiirlerinde en çok kullanılan zamirler, kişi zamirleridir. Bilindiği üzere bu zamirler genellikle insan isimlerinin, bazen de kişileştirme yoluyla diğer varlıkların isimleri yerine kullanılır. Şiirin gayesini "Mutlak Hakikat'i yani Allah'ı aramak" olarak açıklayan ve şiirlerinde dini, felsefi ve metafizik konular işleyen Necip Fazıl, şiirinin merkezine insanı koymuştur. Şiirinin ana konusu insan olduğu için insan isimleri yerine kullanılan kişi zamirlerini daha çok kullanmış ve bunlara çok çeşitli anlamlar yüklemiştir.

Şiirlerini topladığı "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 21' dönüşlülük zamiri olan 478 kez kişi zamirlerini kullanan Necip Fazıl, daha çok teklik kişi zamirlerini kullanmayı tercih etmiştir. Şiirlerinde 377 kez teklik, 80 kez çokluk kişi zamirlerini kullanan şairin samimiyetin göstergesi olan tekil konuşmayı daha çok tercih ettiği söylenebilir. Dava ve aksiyon adamı olan şairin muhatap kitle olarak toplumu, hedef kitle olarak gençleri, bunlar içinde de bireyi seçmesi, teklik kişi zamirlerini tercih etmesinde önemli rol oynamıştır. Bilinçli, imanlı ve örnek bir nesil yetiştirmek gayesi edinen şair, bunun yolunun bu nitelikte bireyler yetiştirmekten geçtiğine inanmış ve bunu şiir, roman ve özellikle tiyatrolarında açıkça vurgulamıştır. Bir dava adamı olarak şiirini davasının hizmetine sunan şairin ve şiirlerinin doğru anlaşılması için kullandığı zamirlerin özellikle kişi zamirlerinin karşıladığı kişi ve varlıklar ile ifade ettiği anlamlar büyük önem arz eder. Necip Fazıl'ın şiirlerinde kullandığı kişi zamirlerinin türlerine göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı Kişi Zamirlerinin Türlerine Göre Dağılımı

2.1.1. "Ben" Zamiri

Birinci teklik kişinin yani konuşanın yerini tutan "ben" zamiri, düşünme ve konuşma yeteneğine sahip tek varlık olan insanın kendisini ifade eder. Ancak konuşan kişi, bu zamirle her zaman şahsını değil, bazen kendini özdeşleştirdiği varlık, kişi ve nesnelere de ifade edebilir. Bu sebeple konuşan kişinin hayatı, varlıkları, insanları ve kavramları algılayışı, "ben" zamiri etrafında örülür. Bir şair ya da yazarı tanımının en iyi yollarından biri onu yazdıklarından yani kendi penceresinden tanımaktır. Bu da başta zamirler olmak üzere eserlerinde kullandığı kelime tercihlerinde saklı olduğu için bir yazar ya da şairin kullandığı kelimeler özellikle de zamirler iyi tahlil edilirse kendisi daha tanınır, eserleri daha doğru anlaşılır.

Sanatın dolayısıyla şiirin tek gayesini "Mutlak Hakikat" olan "Allah"ı aramak olarak gören Necip Fazıl, Allah'ı tanıma yolunun kendini tanımaktan geçtiğini idrak edince kendi "ben"ini tanımaya yönelmiştir. Bu yönelme, derinleşerek ömrünün sonuna kadar süren bir serüven halini almış ve bu durum onu hayata "ben" merkezli bakan bir şaire dönüştürmüştür. Şiirlerini topladığı "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde en çok kişi zamirlerini kullanan Necip Fazıl, kişi zamirleri içinde de 207 kez ile en çok "ben" zamirini kullanmıştır. Şiirlerinde sayı ve anlamca en çok "ben" zamirini kullanan şairin bu zamirle ifade ettiği anlamlar şairin hayatı, varlıkları, insanları ve kavramları algılayışını yansıtmaktadır. Bu sebeple Necip Fazıl ve şiirlerini doğru anlamak için şiirlerinde kullandığı "ben" zamirini incelemek ve ifade ettiği anlamları kavramak gerekir. Bu anlamlar incelenirse Necip Fazıl'ın Allah, tasavvuf, kulluk, Allah dostları, inanç ve ibadet, çile, zaman, dünya ve ahiret hayatı başta olmak üzere çok çeşitli konulara bakış açısı tespit edilebilir. Böylece yaşamı, sanatı, şiiri ve dünya görüşü daha iyi anlaşılabilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "ben" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Ben	Üç Atlı	Yalnızlık duygusu içinde kıvranırken heybetleriyle doğayı bile etkileyen üç atlıdan kendisini yalnızlıktan çekip yanlarına almasını isteyen bir insan
	Hayat Mayat	Hayattan çok manası ve maksadı ile ilgilenen bir insan
	Karacaahmet	Ölümlü olduğunu hatırlayan bir insan
	Geçen Dakikalarım	Geçen zamanın farkında olan ve buna hayıflanmış insan
	Erken Gel	Özlediği gençliği bekleyen ve artık yaşayacak vakti kalmadığını düşündüğü için özlediği gençliğin çabuk gelmesini isteyen bir dava adamı
	Merdiven	Şairliği bırakıp göçe çıkmak isteyen bir insan
	O Zeybek	Adnan Menderes'in gördüğü muameleye ve idamına çok derin üzüntü duyan bir insan
	Sakarya Türküsü	Kurtuluş savaşı veren Anadolu insanı;
	Canım İstanbul	İstanbul'a aşık bir insan; düşmanına ihtiyacı olduğunu söyleyen böylece meydan okuyan insan
	Bu Yağmur	Doğaya duyarlı, doğayı adeta yaşayan insan
	Anneme Mektup	Gurbette anne hasreti çeken evlat
	Aydınlık	Aydınlığı sevgilisi olmadan görmek istemeyen ihtiraslı bir aşık
	Anneciğim	Yaşlı annesinden ayrılmak istemeyen hayırlı bir evlat
	Zaman	Zamana hükmedemediğinden şikâyet eden bir insan
	Dövün	Öldükten sonra dostlarından vefa bekleyen bir insan
	Ölümler	Ölümler ile empati kuran bir insan
	Kaldırımlar	Yalnızlığı iliklerine kadar yaşayan kent insanı
Geceye Şiir 1	Yalnızlığın pençesinde kıvranırken geceye sığınan yalnız insan	

Aynalar Yolumu Kesti	Özeleştiri yapan bilinçli bir insan
Başım	Düşünceden muzdarip fikir çilesi çeken bu yüzden bu çilenin kaynağı olarak gördüğü başından şikâyetçi olan bir insan
Gizli	Bu dünyada başı beladan kurtulmayan, kendisini rahatsız eden düşüncelerden muzdarip bir insan
Mangal	Kendisini mangalla özdeşleştiren bir insan
Azap	Kendisini yaşlandıran azaptan şikâyetçi olan bir insan
Ne İleri Ne Geri	Dünyanın kısır döngüsü içinde sonsuz hayal ve istekleri olan insan
Destan	Ruhu çaresizlik içinde kıvranan insanoğlu
Yalnızlık	Yalnızlığı iliklerine kadar yaşayan bir insan
Saat Kaç	Hayatının sonuna yaklaşan ve bu yüzden yaşadığı şaşkınlığı üzerinden atamayan bir insan
Rüya	Yaşlandığını fark ettiğinde yaşadığı şaşkınlığı üzerinden atamayan bir insan
Sayıklama	Yalnızlıktan geceye sığınmış ve vesveseleriyle baş başa kalmış bir insan
Bekleyen	İhtirash bir âşık
Saat 12	Ömrün kısalığının farkında olan bir insan
Allah Derim	Allah'a karşı kulluk yükünü yüklenmiş çile çeken kul
Zehir	Hayatın faniliğinin farkında ve bunun üzüntüsü içinde olan bir insan
Yüz Karası	Dünyanın fani nimetlerine kendini kaptırap Ahireti unutmayı yüz karası olarak gören bir kişi
Yunus Emre	Yunus Emre'ye intisab etmek isteyen bir mürid
Yollar ve Gökler	Yollar ve gökleri sıra dışı algılayan ve onlardan istekleri olan bir kişi
Yolculuk	Güneşin sonuna yani sonsuz yolculuğa çıkmak isteyen bir insan
Perdeler	Sevdiklerinden ayrı yalnız bir insan;
Düşmanıma	Düşmanına ihyacı olduğunu söyleyen böylece meydan okuyan bir insan
Visal	Fenafillâhta yok olmak isteyen bir gönül eri
Tam Otuz Yıl	Ömrünün otuz yılını geride bırakan ve bu süreyi bilinçsiz yaşadığının farkında olan bir kişi
Takvimdeki Deniz	Odasının duvarındaki deniz resmine bakıp adeta denizi dolayısıyla mahşeri yaşayan bir kişi
Allah Diyene	Allah'ı bilip tanıyan ona kul olanı seven kişi
Benim Nefsim	Nefsiyle mücadele eden kul
Muhasebe	Hayatının muhasebesini yapan bir insan
Mürşid	Şeyhine sınıksız bağlanmış bir mürid
Namaz	Namazı yarasına merhem olarak gören ve namazı hiçbir şeye değışmeyen samimi bir kul
Ölünün Odası	Şahitlik ettiği ölümü kendisine yakıştıran ve kendisini gördüğü ölünün yerinde tasavvur eden bir insan
Bendedir	Vahdet-i vücud inancına sahip bir mutasavvıf
Sonsuzluk Kervanı	Allah dostlarına intisap etmiş ve onların kereminden faydalanmak isteyen bir mürid
Ruh	Faniliği ile yüzleşen insan
Rütbe	Bir Allah dostuna intisap etmiş derviş
Sen	Allah'ın merhametine sığınan bir kul
Serseri	Derbeder ve dünyaya sahip olmaya çalışan diğergam bir insan
O Var!...	Kendisi dâhil herkesin gerçekte olmadığını yalnız Allah'ın var olduğunun bilincinde bir insan
Dua	Kul olmanın ağır yükünü taşıyan ve Allah'ın rahmetine sığınmak isteyen bir insan
İlmihal	Kitaplar içinde yalnız ilmihale sarılan dindar bir insan
Hayret	Şeyhinin kendisine en üstün makam olarak gösterdiği hayret makamında olduğunu düşünen mutasavvıf
Şair	Gaybı kurcalayan bir şair
Oyuncak	İnsanın bu dünyada tamamen başıboş bir varlık olmadığının idrakinde olan bir insan
Yine Hal	Diğergam bir insan
Boş Dünya	Dünyanın boş olduğu gerçeği yüzleşen bir insan
Dev	Acz ve fakr içinde olduğunun farkında olan bir insan
Korku	Kalbi sevdiğinden burkulan bir insan
Iraklarda	Vatanından ayrılarak gurbete giden bir insan
Geçer	Gördüğü her güzel şeye hasret duyan bir insan
Zarf	Kendisine verilen ilahi emirlere sadık insan
Medet	Güç durumunda Allah'tan yardım bekleyen çaresiz bir kul
Aziz Eşya	Dünyanın aldatıcı süsleri yerine kendisine Ahirete hazırlıklı olmayı hatırlatan başörtüsünü tercih eden bir insan
Cehennem	Ateşin insanı tehdit olarak iyiye yönlendirdiği düşüncesine sahip bir insan
O'na	Her şeyi bir yana bırakıp şeyhine intisap eden mürid
Mercek	Kendini keşfetmeye çalışan insanoğlu
İN-ÇIK	"Alayı iliyyin" ve "esfelissafilin" düşüncesine sahip insanoğlu

Allah ve İnsan	Cennetten dünyaya atılan insanoğlu
Ben	Kendini arayan, kendini sorgulayan bir bakıma fikir çilesi çeken insan
Bayrak ve Sultan	Dünyaya mahkûm olmayan hayatın ötesini düşünen bir insan
İste	Acz ve fakr içinde olan insanoğlu
Çile	Fikir çilesi çeken insan
Çek Perdeyi	Gençliğinde büyük idealleri olan, bunları gerçekleştirme uğraşı içinde yaşlanan ve ölümünün yaklaştığını gören, yolun sonuna geldiğini hissedince üç beş arşınlık kefene razı olan bir insan
Halim	İçindeki pişmanlıklarla boğuşan vicdan muhasebesi yapan bir insan
Şöhret	Şöhretin ağır bedelini ödeyen bir insan
Bela	Bu dünyada başı belalardan kurtulmayan insan
Ses	Dünyayı anlamaya ve yaratılışın sırlarını çözmeye çalışan bir insan
Vasiyet	Vasiyette bulunan idealist bir insan
Zindandan Mehmed'e Mektup	Allah'a kul olan ve uğradığı haksızlıklar karşısında seccadesinden şefkat bekleyen yalnız bir mahkûm
Kamış / Ayak Sesleri	Yalnız bir insan
Takvimdeki Deniz	Denizin içi kaynamasına rağmen sakin görünebilmesine özenen ve kendini onunla özdeşleştiren bir insan
Ukde	Rahatlık yüzü görmeyen, vesveseyle büyüyen bir insan
Destan / Karınca	Ruhu vehimlerden dolayı sıkıntıda olan bir insan

Tablo 3: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "Ben" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Şiirlerinde kullandığı "ben" zamirinin ifade anlamlara bakıldığında Necip Fazıl'ın "Allah'a karşı kulluk yükünü yüklenmiş çileli bir kul; Allah'ı bilip tanıyan ve ona kul olanı seven Allah dostu; kereminden faydalanmak için bir Allah dostuna intisap ederek hayatının muhasebesini yapıp nefsiyle mücadele eden bir mürid; dünyanın faniliğinin farkına varıp yarasına merhem olarak gördüğü namazı hiçbir şeye değişmeyen samimi bir abid; dünyaya sahip olmaya çalışan bir derbederken ölümü kendisine yakıştırarak ölümlerle empati kurunca mahşeri görmeden yaşayıp Allah'ın merhametine sığınan bir diğergam; vahdet-i vücud inancının gereği olarak fenafillahta yok olup sonsuz yolculuğa çıkmak isteyen bir gönül eri; Allah'a şüphesiz inanan, yalnız ona güvenip sığınan, sağlam bir inanca sahip mütevekkil ve samimi bir Müslüman; ömrünün otuz yılını bilinçsiz bir şekilde yaşadıkten sonra dünyanın boş olduğu gerçeği ile yüzleşerek kendini arayan ve sorgulayan, bir bakıma fikir çilesi çekerek kendini keşfetmeye çalışan bir kaşif; sahip olduğu büyük idealleri gerçekleştirmeye çalışan ve bu uğurda engel tanımayan cesur bir dava adamı; hayattan çok manası ve maksadı ile ilgilenen, büyük ideallere sahip gözü kara bir dava lideri; gurbette anne hasreti çeken ve yaşlı annesinden ayrılmak istemeyen hayırlı bir evlat, çevresinde olup bitenlere duyarsız kalmayarak üzülen ve gözü büyük sanatkarlıkta olduğu için şairliği cüceye bırakıp göğe çıkmak isteyen bir şair; doğa ve çevreye duyarlı bir İstanbul aşığı; kainattaki varlıkları sıra dışı algılayarak kalabalıklar içinde yalnızlığı iliklerine kadar yaşayan bir kentli; içindeki pişmanlıklarla boğuşarak vicdan muhasebesi yapan, muzdarip olduğu fikir çilesinin kaynağı olarak gördüğü başından şikayetçi olan ruhu çaresizlik içinde kıvranan vesveseli bir birey; sevgilisi olmadan aydınlığı bile görmek istemeyen ihtiraslı bir aşık; yalnızlık duygusu içinde kıvranırken heybetleriyle doğayı bile etkileyen üç atlıdan kendisini yalnızlıktan çekip yanlarına almasını isteyen maceraperest " olduğu görülür. Bu özelliklerin hemen hepsi şairin mizacını yansıtır.

2.1.2. "Biz" Zamiri

Birinci çokluk kişiyi yani konuşanın içinde bulunduğu kişileri ifade eden "biz" zamiri, sadece konuşan kişiyi değil, konuşan kişinin çeşitli bağ veya ilgilerle içerisinde bulunduğu, kendisiyle bütünleşmiş ya da ortak yanı olan grup veya kişileri ifade eder. Bu grup veya kişilerin aralarındaki bağ ya da ilgi çeşitlilik gösterse de konuşan kişi, kendisiyle ortak yan gördüğü, çoğu zaman kendini özdeşleştirdiği kişi ve toplulukları "biz" zamiriyle ifade eder. Bunun için konuşan kişinin hayat, varlık, kavram, çevre ve insanları algılayışı sadece "ben" zamiriyle değil, bunun çokluk şekli olan "biz" zamiriyle de ifade bulur.

Necip Fazıl, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 56 defa "biz" zamirini kullanmıştır. Bu oran "ben" zamirini kullanma oranıyla kıyaslandığında şairin mesafeli duruş ve sorumluluğu dağıtma aracı olarak da kullanılan çokluk ifade şeklinin yerine, birebir muhatap olma ve samimiyet aracı olarak kullanılan teklik ifade biçimini seçtiği görülür. Kendisini içinde gördüğü veya aidiyet duygusu hissettiği grup ve zümreleri göstermesi bakımından önemli olan "biz" zamirinin yerine kullanıldığı isimler ve ifade ettiği anlamlardan Necip Fazıl'ın gönül erleri, yetişkinler, erkekler, bütün vatandaşlar, yaşayan insanlar, mesuliyet duygusuna sahip bilinçli vatandaşlar, kent insanı; Türk milleti, insanoğlu, Müslümanlar, mahkûmlar, ezilenler ve Allah dostlarıyla ortak yanları ve bu zümrelere bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "biz" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Biz	Aman	İnsanoğlu
	Davetiye	
	Saat 12	
	Yıldızlı Bir Gecede	
	Takvimdeki Deniz	
	Dalgalar	
	Muhasebe	
	Çift Kanat	
	Feza Pilotu	Allah dostları
	Çocuk	Yetişkinler
	Kadın 2	Erkekler
	Dua	Bütün vatandaşlar
	Bizim Yunus	Türk milleti
	Şehirlerin Dışından	Kent insanı
	Sahte Kahraman	Mesuliyet duygusuna sahip bilinçli vatandaşlar
	Ölümler	Yaşayan insanlar
	Ölümsüzlük	
	Aç Kapıyı	Gönül erleri
	Ne İleri Ne Geri	Konuşan ve muhatabı
	Feza Pilotu	Müslümanlar
	Yeni	
Nur		
Şarkımız		
Zindandan Mehmed'e Mektup	Ezilenler	
Mukayese		

Tablo 4: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "Biz" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Şiirlerinde kullandığı "biz" zamirinden hareketle Necip Fazıl'ın kendini "kurtuluş bestesinden şarkılar söyleyerek insanları sonsuzluğa ulaşmaya davet eden gönül erleri, yetişkinler, erkekler, bütün vatandaşlar, yaşayan insanlar, mesuliyet duygusuna sahip bilinçli vatandaşlar, kent insanı, Türk milleti, konuşan ve muhatabı, insanoğlu, Müslümanlar, Allah dostları ve ezilenler" gibi zümrelere dâhil ettiği görülür. Şair bu zamirin yardımıyla yaratılmışların en şerefli olan insanoğlunun kendini düşürdüğü zelil durum; doğanın insan üzerinde bıraktığı derin etki; insanın bir gün hesap vermek durumunda olduğu; insanoğlunun iyi ve kötü yanlarının olduğu fakat iyi yanlarının kötü yanlarını yenmesi gerektiği; iç ve dış dünyası bakımından insan ile denizin benzerliği, izlediği manzaradan çıkardığı sonuçla ölüme duyduğu özlem; zaman algısı; ezilenlerin ezilmekten kurtularak mutlu günlere kavuşacaklarına dair taşıdığı umut" gibi durumlar vurgulanmıştır.

2.1.3. "Sen" Zamiri

İkinci tekil kişiye yani kendisine söz söylenen kişiyi ifade eden "sen" zamiri, konuşanın hitap ettiği muhatabı gösterir. Sanatçılar vermek istedikleri mesajların muhatablarını "sen" veya "siz" zamirleri ile ifade ederler. Esasen insan isimlerinin yerine kullanılan kişi zamirleri, şiirde sık sık kişileştirme sanatına başvurulduğu için insan dışındaki varlık isimlerinin de yerine kullanılabilir. Bu sebeple diğer kişi zamirleri gibi "sen" zamiri de bazen kişileştirme yoluyla insan dışındaki varlıkların yerine kullanılır. Ayrıca bu zamir şair ve yazarlar tarafından ötekileştirme aracı olarak da kullanılabilir. Necip Fazıl'ın da bazen şiirlerinde bu zamiri ötekileştirme aracı olarak kullandığı görülür. Şairin kimi muhatab aldığı, kime seslendiği ya da kime mesaj verdiğinin anlaşılması bakımından çok önemli olan "sen" zamiri, Necip Fazıl'ın şiirlerini topladığı "Çile" adlı şiir kitabındaki 386 şiirde 131 defa kullanılmıştır. Tekil hitap şeklini daha çok tercih eden şair, şiirlerinde "siz" zamirinden daha çok "sen" zamirini kullanmıştır.

Şiirlerinde kullandığı "sen" zamirinden hareketle Necip Fazıl'ın "Allah, Hz. Muhammed, dava adamı olacak daha doğrusu davayı sırtlayacak genç, Sakarya nehri daha doğrusu Sakarya nehrinin temsil ettiği Anadolu insanı, deniz, kara toprak, hayal, sanatkârlık, yokluk, seccade, nefis, aynadaki hayal, kalp, ev, çile, nefis, azap, Sodom- Gomore, Bizans- Roma, okurun şahsında bütün insanlar, ünlü mutasavvıf Hallacı Mansur, Adnan Menderes, Seyyid Abdulhakim Arvasi, Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet, insanoğlu, Allah diyen, çocuk, sevgili, kaba softa, kent insanı, yalnız insan, iftiracı, astronot ve düşman" kavram, kişi ve mefhumlara bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "sen" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Sen	Hasret	Allah
	Nur	
	Visal	
	Güzel	
	İste	
	Yük	
	Aşk	
	Dua	
	Affet	
	Allah ve İnsan	
	Başiboş	
	Sen	
	Allah	
	Ölçü	
	Peygamber	
	Emanet Olsun	Dava adamı olacak daha doğrusu davayı sırtlayacak genç
	Ta Maveradan	
	Utansın	
	Aman	
	Karacaahmet	Meydan okuma anlamı taşıyan kalıplaşmış ifade
	Çile	Sakarya nehrinin temsil ettiği Anadolu insanı
	Sakarya Türküsü	
	Veda	İkinci teklik kişi
	Sokak	
	Kaldırımlar II	
	Merdiven	
	Zindandan Mehmed'e Mektup	
Visal		
O Diyorsa		
Azgın	Deniz	
Büyük Doğu Marşı	Kara toprak	
Visal	Hayal	
Muhasebe	Sanatkârlık	
Destan	Sodom- Gomore ve Bizans- Roma	
Çile	Çile, nefis ve azap	
Evim	Ev	

Dayan Kalbim	Kalp	
Aynadaki Hayalime	Aynadaki hayal	
Hep Nefs	Nefis	
Zindandan Mehmed'e Mektup	Seccade	
Zehir	Yokluk	
Hani Ya	Okurun şahsında bütün insanlar	
O'nun Ümmetin Ol		
Ukde		
Kafa		
Bayrak ve Sultan		
Haberci		
Zafer Arabası		
İnanmaz		
O Var		
Günah		
Sabır		
Yar O ki		
Mansur		Hallacı Mansur
O Zeybek		Adnan Menderes
O'na	Seyyid Abdülhakim Arvasi	
Yobaz	Kaba softa	
Büyük Doğu Marşı	Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet	
Öpmek	Allah diyen kişi	
Ninni	Çocuk	
Dağlarda Şarkı Söyle	Kent insanı	
Geceye Şiir 2	Yalnız insan	
Ve Gelir	İftiracı	
Düşmanıma	Düşman	
Feza Pilotu	Astronot	

Tablo 5: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "Sen" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Necip Fazıl şiirlerinde "sen" zamirini "büyük bir teslimiyetle bağlandığı, inandığı ve güvendiği Allah, sonsuz bir sevgiyle bağlı olduğu ve kılavuz olarak gördüğü Hz. Muhammed, dava adamı olacak daha doğrusu davayı sırtlayacak genç, makûs talihini yenmesi için özüne dönüp ayağa kalkmasını istediği Sakarya nehri daha doğrusu Sakarya nehrinin temsil ettiği Anadolu insanı, mesaj vermek istediği okurun şahsında bütün insanlar, yerine geçip metafizik âleme dalmak istediği astronot, Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet, her karşılaştığı hadisede önce Allah diyen kişi, günahsız ve bakıma muhtaç çocuk, kalabalıklar içinde yalnızlığı iliklerine kadar yaşayan kent insanı, Allah'a sığınmaktan başka çaresi olmayan insanoğlu, beklenen ya da bekleyen sevgili, bir meydan okuma aracı olarak ikinci tekil kişi; (kişileştirme yoluyla) "dış ve iç dünyasıyla kendisine benzettiği deniz, kendinden geldiği ve kendisine döneceği kara toprak, ideallerini besleyen ve kendisini yaşama bağlayan hayal, ulvi bir vazife olarak gördüğü sanatkarlık, ezilenlerin yakasını bırakmayan yokluk, merhametine sığındığı Allah'a yaklaştıran seccade, sürekli mücadele ettiği nefis, kendisini gördüğü ya da görmek istediği aynadaki hayal, içinde kıyametler kopan kalp, çaresizlikler karşısında sığınak olarak gördüğü ev, bitmek yerine sürekli artarak katlanan çile ve azap, yıkımın ve kötüye gidişin sembolü Sodom- Gomore ve Bizans- Roma; (sevdiği tarihî kahramanlar) ünlü mutasavvıf Hallacı Mansur, idamına çok üzüldüğü Adnan Menderes, intisab ettiği mürşidi Seyyid Abdülhakim Arvasi" gibi kavram, kişi ve mefhumların yerine kullanmıştır.

Necip Fazıl, bazı şiirlerinde “sen” zamirini, “kaba softa, iftiracı, düşman” gibi halk arasında olumsuz karşılanan kavramlar yerine ötekileştirme aracı olarak kullanılmış, söz konusu ötekileştirme bazen ironik bir şekilde dile getirilmiştir. Bu kavramlar arasında “kaba softa” kavramının bulunması şairin İslam’ı ruhuna uygun yaşamayan Müslümanlara bakışını da göstermektedir.

2.1.4. “Siz” Zamiri

İkinci çokluk kişiyi yani hitap edilen kişileri ifade eden "siz" zamiri, konuşanın muhataplarını gösterdiği için şair ve yazarlar vermek istedikleri mesajların hedef kitlesini genellikle "sen" veya "siz" zamirleri ile ifade ederler. Şiirlerde sık sık kişileştirme sanatına başvurulduğu için diğer kişi zamirleri gibi “siz” zamiri de, insan dışındaki varlıkların isimlerinin yerine de kullanılabilir. Ayrıca “sen” zamiri gibi “siz” zamiri de bazen ötekileştirme aracı olarak kullanılabilir. Necip Fazıl’ın da şiirlerinde bu zamiri zaman zaman ötekileştirme aracı olarak da kullandığı görülür.

Şairin kimlere seslendiği dolayısıyla kimlere mesaj verdiğinin anlaşılması bakımından şiirlerinde kullandığı “siz” zamirinin ifade ettiği anlamlar ya da yerini tuttuğu isimler çok önemlidir. “Çile” adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 12 defa "siz" zamirini kullanan Necip Fazıl, tekil hitap şeklini daha çok tercih ettiği için, şiirlerinde muhatapları için genellikle "sen" zamirini; bazen de "siz" zamirini kullanmıştır. Şiirlerinde kullandığı "siz" zamirinden hareketle Necip Fazıl’ın “şair için gerçek muhatap olan okur, geceler, ömrünün geçen bölümünü temsilen dakikalar, çile çekmeyen insanlar ve bilinçsiz hayat süren insanlar” a bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı “siz” zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Siz	Çile	Çile çekmeyen insanlar
	Siz	
	Destan	Şair için gerçek muhatap olan okur
	Zaman	
	Saat 12	
	Müjde	
	Kaldırımlar	
	Fikir Sancısı	
	Geceye Şiir 1	Geceler
	Geçen Dakikalarım	Ömrün geçen bölümünü temsilen geçen dakikalar
	Sakarya Türküsü	Bilinçsiz hayat süren insanlar

Tablo 6: Necip Fazıl’ın Şiirlerinde Kullandığı “Siz” Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Bir dava adamı olarak sanatını davasının hizmetine veren Necip Fazıl, yönlendirme arzusunda olduğu okuruna mesaj vermeyi amaçladığı için “siz” zamirini daha çok gerçek muhatap olan okur yerine kullanmıştır. Böylece çeşitli konularda vermek istediği mesajları şiir sanatının estetiğiyle okuruna doğrudan vermeyi tercih etmiştir. Bunun dışında bu zamiri kişileştirme yoluyla “geceler” ve ömrünün geçen bölümünü temsilen “geçen dakikaları” yerine kullanmıştır. Çektiği fikir çilesinden dolayı gündüzlerden çok, geceleri seven Fazıl, yaşadığı ruhi buhrandan sıyrılmak için “geceler”e sığınır. Kendi ifadesiyle hayatının otuz yılını boşa geçiren şair, inişli çıkışlı ve çileli geçen hayatının muhasebesini yaparken boşa geçen bu zaman dilimini düşünür ve “geçen dakikaları”na üzülür.

“Çile” şiirinde “çile çekmeyen insanlar”, “Sakarya Türküsü” şiirinde ise “bilinçsiz hayat süren insanlar” yerine kullanılan "siz" zamiri, ötekileştirme aracı olarak kullanılmıştır. Fikir çilesinden muzdarip olan Necip Fazıl, “fikir çilesi çekmeyen insanlar” a şerbet gibi gelen yaşamın kendisi için kum dolu çanak olduğunu söyleyerek onlarla farklı dünyaların insanı olduğunu dile getirir. Fikir ve dava adamı olan şair, “hayat süren leşler” olarak nitelediği “bilinçsiz hayat süren insanlar”ı hakir görür. Fikir çilesi çekmeyen ve bilinçsiz hayat süren insanların yerine “siz” zamirini kullanarak onları ötekileştirir.

2.1.5. “O” Zamiri

Üçüncü tekil kişiyi gösteren "o" zamiri, konuşma anında orada bulunmayan kişinin yerine kullanılabilmesi gibi kendine uzak görülen kişi veya ulaşılamayan kişinin yerine de kullanılabilir. Bu zamir, yerini tuttuğu ismin ifade ettiği karşılığa göre olumlu veya olumsuz bir niteliğe bürünebilir. Yerine göre bir saygı ve sevgi ifadesi olabileceği gibi bir ötekileştirme aracı olarak hakir görme ifadesi de olabilen “o” zamiri, şairin yerine kullandığı isme bakış açısını ele verdiği için şairin ve şiirinin anlaşılması bakımından çok önemlidir.

"Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 39 defa "o" zamirini kullanan Necip Fazıl'ın şiirlerinde kullandığı "o" zamirinden hareketle onun Allah, Hz. Muhammed, insanoğlu, ölümü bekleyen ihtiyar, ihtiraslı bir âşık, şairlik, hayalet kadın, idam mahkûmu Ali, Adnan Menderes, Yunus Emre ve Nakşibendi tarikatının kurucusu Şah-ı Nakşibend'e bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "o" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
O	Halim	Allah
	İnsan ve Allah	
	Rütbe	
	Yar O ki	
	Aşk ve Korku	
	O'nun Sanatı	
	O Var	
	Günah	
	Kudret	
	Günah 1	
	Yakın	
	O Diyorsa	
	Ölümsüzlük	
	Sakarya Türküsü	
	O'nun Ümmetinden	
	Ol	
	Geçilmez	
	Allah'ın Sevgilisi	
	O	Üçüncü tekil kişi
	Hasret	
	Allah Dostu	
	İşret	İnsanoğlu
	İnsan	
	Bahçedeki İhtiyar	
	Bekleyen	
	Çile	
	Kaldırımlar III	
	Zindandan Mehmed'e Mektup	
	O Zeybek	
	Bizim Yunus	
Şah-ı Nakşibend		
	Nakşibendi tarikatının kurucusu Şah-ı Nakşibend	

Tablo 7: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "O" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Necip Fazıl, şiirlerinde "o" zamirini, en fazla büyük bir sevgi ve saygıyla bağlı olduğu Cenab-ı Allah'ın ismi yerine kullanmıştır. Şair, şiirlerinde bu zamir aracılığıyla "Allah'ın ezeli ve ebedi olduğu ve kainattaki her şeyin onun tarafından yaratıldığı, baki olan Allah'ın kuvvet ve kudretine karşılık fani olan insanın içinde bulunduğu acz ve fakr durumu, asıl rütbenin Allah'a kul olmakta olduğu, dünyadaki sevgi ve sevgililerin hayalden ibaret, gerçek yârin ise Allah olduğu, Allah korkusu içinde büyük bir sevginin saklı olduğu, Cenabı Allah'ın mükemmel yaratıcılığı, varlığı ve birliği, sonsuz kudreti, kullarına yakınlığı" gibi durumlar vurgulanmıştır. Bu düşüncelerin büyük çoğunluğu şiir estetiğiyle doğrudan verilirken bazıları ironik bir şekilde ifade edilmiştir. Allah isminden sonra "o" zamirini en çok Hz. Muhammed'in ismi yerine kullanan şair, bu zamir aracılığıyla "Hz. Muhammed'e olan kayıtsız şartsız güven, ölümsüzlüğün sırrının Hz. Muhammed'i örnek almakta olduğu, doğru yolun Hz. Muhammed'in yolu olduğu, o yola girilmeden kurtuluşa varılmayacağı, Hz. Muhammed'in insanlar arasındaki yeri ona olan sevgi, Hz. Muhammed'in ilk yaratılan insan olduğu inancı" gibi durumlar vurgulanmıştır. Şair, "Yar O ki" ve "İnsan ve Allah" şiirleri dışında "Allah" ismi yerine; "Sakarya Türküsü" şiiri dışında "Hz. Muhammed" ismi yerine kullandığı bütün "o" zamirlerini Allah ve Hz. Muhammed'e olan sevgi, saygı ve bağlılığının göstergesi olarak özel isim gibi büyük harfle yazmıştır. Böylece, Allah ve Hz. Muhammed'in isimleri yerine kullanılan üçüncü tekil kişi zamirine bir "özel"lik atfedilmiştir.

Şair ayrıca "o" zamirini; tarihe mal olarak zamana kemend attığını düşündüğü Yunus Emre, şeyhi Seyyid Abdulhakim Arvasi dolayısıyla kendisinin de bağlandığı ve mürşidliğine hayran olduğu

Nakşibendilik tarikatının kurucusu Şah-ı Nakşibend, gördüğü muameleden ve ondan uzak olduğundan çok muzdarip olduğunu dile getirdiği merhum Başbakan Adnan Menderes" gibi sevdiği tarihi şahsiyetler yerine kullanmıştır. Bunlar dışında "insanoğlu, ölümü bekleyen ihtiyar, ihtiraslı bir âşık, şairliği hakir görme aracı olarak cüce, hayalet bir kadın, mazlumların sembolü idam mahkûmu Ali" isimlerin yerine kullandığı "o" zamirini bazı şiirlerinde ise alelade işleviyle sözü edilen yani üçüncü tekil kişi yerine kullanmıştır.

2.1.6. "Onlar" Zamiri

Üçüncü çokluk kişiyi gösteren "onlar" zamiri, konuşma anında orada bulunmayan kişilerin yerine kullanılabilmesi gibi kendine uzak görülen veya ulaşılamayan kişiler için de kullanılabilir. Bu zamirin yerini tuttuğu isim ve ifade ettiği karşılığa göre olumlu veya olumsuz bir niteliğe bürünebilir. Yerine göre bir saygı ve sevgi ifadesi olabileceği gibi bir ötekileştirme aracı olarak hakir görme ifadesi de olabilen "onlar" zamiri, şairin yerine kullandığı isme bakış açısını ele verdiği için şairin ve şiirinin anlaşılması bakımından çok önemlidir.

Necip Fazıl şiirlerinde "o" zamirinden daha az kullandığı "onlar" zamirini, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 12 kez kullanmıştır. Şiirlerinde "onlar" zamirinden hareketle şairin "ölümden korkmayan ermişler, Allah dostları ve ölümlere"e bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "onlar" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Onlar	Karacaahmet	Ölümden korkmayan ermişler
	Sonsuzluk Kervanı	Yoklukta varlığı bulan yani vahdeti vücut düşüncesine sahip insanlar olan Allah dostları
	Ölümler	Ölümler
	Onlar	Allah dostları
	Onlar 1	
	Ve Onlar	
Diğer şiirler	Alelaide anlamlarında kullanılmıştır.	

Tablo 8: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "Onlar" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Necip Fazıl, şiirlerinde "onlar" zamirini; "şiirlerinde sıklıkla konu edinerek onlara olan hürmetini dile getirdiği ölümden korkmayan ermişler, ölümden kurtulduklarından sıfırda rakamları bulan yani yoklukta varlığı bulan vahdeti vücut düşüncesine sahip Allah dostları, empati kurarak sahip çıkmamızı istediği ölümlere"in yerine kullanılmıştır. Böylece şair Allah dostlarına olan hayranlık ve bağlılığını dile getirerek kendisini onların gittiği yola adadığını ve onların sonsuzluk kervanına katılma isteğini dile getirir. Ona göre Allah dostlarının dudakları ölümsüzlük tasında, ölümü öldürmüşler ve ötenin ötesinde hayat sürerken düğünden gelir gibi gülüp oynamaktadırlar. Şairin ölümlere yaklaşımı da bu zamir yardımıyla şiirlerinde ifade bulmuştur. Ölümleri terk edilmiş duruma düşürenin biz canlılar olduğunu söyleyerek onlara sahip çıkan Necip Fazıl, bir gün bizim de öleceğimizi vurgulayarak ölümlerin yanından kayıtsızca geçmememizi, empati kurarak onlara sahip çıkmamızı, en azından onları unutmamamızı ister. Bunların dışında şairin bazı şiirlerinde "onlar" zamirini konuşma konusu olan üçüncü çokluk kişi yerine kullanıldığı görülür.

2.1.7. Dönüşlülük Zamiri

Kişi zamirlerini pekiştiren "kendi" kelimesinden oluşan dönüşlülük zamiri, iyelik ekleri yardımıyla bütün kişi zamirlerinin yerine kullanılabilir ve kişi zamirlerinden daha güçlü anlam taşır. Bu sebeple bu zamir daha çok kişi zamirlerinin yerine ya da anlamlarını daha da pekiştirmek için onlarla beraber kullanılır. Necip Fazıl, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde dönüşlülük zamirini 21 defa kullanmıştır. Dönüşlülük zamiri, Necip Fazıl şiirinde alelade işleviyle kullanılmış olup sıra dışı bir kullanımı söz konusu değildir. Kişi zamirlerinin çok kullanıldığı göz önüne alındığında zaten güçlü bir ifade biçimi olan şairin şiirlerinde kullandığı zamirleri pekiştirme gereğini pek duymadığı söylenebilir.

2.2. İşaret Zamirleri

Necip Fazıl, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde işaret yoluyla isimlerin yerini tutan işaret zamirlerini 151 kez kullanmıştır. Bu işaret zamirlerinin önemli bir kısmını alelade işlevleriyle kullanmıştır. Ancak genellikle konuşma anında bulunulan iç ve dış mekân için kullanılan "bura" işaret zamiri "dünya" yerine; konuşanın konuşma anında bulunmadığı fakat daha önce gördüğü veya olduğuna emin olduğu yer için kullanılan "ora" işaret zamiri ise "Ahiret" ve "mezar" için kullanılmıştır. Bu kullanımın aynı anlamda sık sık tekrar edilmesi, Necip Fazıl'daki sağlam Ahiret inancını göstermektedir.

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki alelade işlevleri dışında kullanılan zamirlerden hareketle şairin "dünya, ahiret, mezar, zaman, yaşam ve ölüm" kavramları ile "ölümün güzel olduğunu söyleyen haber ve mutlak hakikat olan Allah" hakkındaki fikirleri öğrenilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı işaret zamirleri geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Bura	Odalarım	Dünya
	Ölümler	
	Nimet	
	İstasyon	
	Ebedi Taze	
	Orada	
	Yolculuk	
	Perdeler	
Ora	Mezar	Ahiret, Mezar (birkaç yerde)
	Odalarım	
	Ölümler	
	Nimet	
	İstasyon	
	Ebedi Taze	
	Orada	
	Yolculuk	
Bu	Perdeler	Ölümün güzel olduğunu belirten haber
	Mezar	
O	Güzel Şey	Mutlak Hakikati yani Allah'ı aramak işi
	Sanat	Zaman
O	Zaman	Yaşam ve ölüm
	Zor	

Tablo 9: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı Bazı İşaret Zamirleri ve İfade Ettiği Anlamlar

Şair şiirlerinde "bura" ve "ora" zamirlerinin anlam özelliklerinden faydalanarak dünya için "bura"; ahiret için "ora" zamirini kullanıp sağlam ahiret inancını yansıtmıştır. Dünyada fikir çilesi çeken ve vehim ve vesveselerle başı belada olan şair, "Güzel Şey" şiirinde "bu" işaret zamirini "ölümün güzel olduğunu belirten haber" yerine kullanıp ölüme bakışını ortaya koyar ve "Yolculuk" şiirinde ölümü ona güzel yapan sebebin vehim ve vesveselerle beslenen fikir çilesi olduğunu açıklar. Sadece bununla yetinmeyen ve "Ölünün Odası" şiirinde kendi ölümünü tasavvur eden şair, "Karacaahmet" şiirinde İslamiyet'in ilahi adaleti hatırlatarak günaha meyilli insanları günah işlemekten alıkoyan "mezar" ve "ölüm" bakışını kendi penceresinden verir. Sanatı poetikasında olduğu gibi "Mutlak Hakikati yani Allah'ı aramak işi" olarak tanımladığı "Sanat" şiirinde asıl marifetin sanatı bu şekilde görmek olduğunu "bu" işaret zamiri ile vurgulayıp daha çarpıcı bir şekilde dile getirmiştir.

Necip Fazıl, "Zaman" şiirinde hükmedemediği "zaman"ı bir hırsız olarak niteler ve ona olan hıncından olacak ki adını anmak yerine zamanı "o" olarak anar ve ötekileştirir. Böylece çaresizliğini vurgulayarak ne kadar muzdarip olduğunu ifade eder.

"Zor" şiirinde "o" işaret zamiri aracılığıyla ölümün rahat ve sorunsuz yaşam sürenler için zor görüldüğünü fakat yaşamının ondan daha zor olduğunu belirterek yaşam ve ölüme bakışını ifade eder. "Nasıl" şiirinde ise bir lahza dahi olsa ölümü unutmak isteyen şair, bunun sebebinin "Karınca" şiirinde vehimlerden kurtulmak, "Uyumak İstiyorum" şiirinde ise dirileri ölü, ölüleri diri göstererek ifade eder. "Baş" ve "Başım" şiirinde dünyada başına rahat edecek tek yer olarak secdeyi gördüğü için "Namaz" şiirinde namazsız bir hayatı ebedi dahi olsa istemez. Dünyada çektiği fikir çilesinden kurtulmanın yolunu İslam'a sığınmakta ve kendini ibadete vermekte bulduğunu ifade eden şair, ölümden korkmaz. Nitekim "Biter" şiirinde ölümden korkmadığını meydan okurcasına haykırır. "Sabır" şiirinde dünyada vehimlerle baş etmenin tek kurtuluş yolunun sabır olduğunu söyleyen Necip Fazıl, asıl sabreden Allah olduğunu dile getirip "sabır" ı Allah'a intisap ettirerek ona bir kutsiyet atfeder. "Yıldızlı Bir Gecede" şiirinde kurak bir çöle benzettiği ömrü, yaşamaya değer bile bulmaz. Yaşanmasını zorunlu gördüğünden olacak ki geçiştirilecek bir zaman olarak yansıtır. Bu düşünceleri işaret zamirleri yardımıyla çarpıcı bir şekilde verir.

2.3. Belgisiz Zamirler

Tam olarak kimin veya neyin yerine kullanıldığı anlaşılmayan belgisiz zamirler, Necip Fazıl'ın "Çile" kitabına aldığı 386 şiirinde 98 defa kullanılmıştır. Genellikle alelade işlevleriyle kullanılan bu

zamirlerin çoğunluğunu "şey" zamiri oluşturur. Sadece insan topluluk ya da zümrelerinin yerine kullanılan "herkes" zahirinin kullanımında içerik bakımından bir çeşitlilik görülür. Şiirlerinde kullandığı "herkes" zamirinden hareketle Necip Fazıl'ın "kulluk yükünü yüklenmeyenler, bütün insanoğlu, toplumun bütün fertleri, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve yaşayan insanlar"a bakış açısı tespit edilebilir. Şairin şiirlerinde kullandığı "herkes" zamiri, geçtiği şiir ve ifade ettiği anlamlar aşağıya çıkarılmıştır.

Zamir	Şiir	İfade Ettiği Anlam
Herkes	Allah Derim	Kulluk yükünü yüklenmeyenler
	Müjde	Toplumun bütün fertleri
	Başiboş	Vatandaşlarımız
	En Yakın	Bütün insanoğlu
	Serseri	
	İskele	

Tablo 10: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı "Herkes" Zamiri ve İfade Ettiği Anlamlar

Şair, bazen "herkes" zahirini kulluk yükünü yüklenmeyenler yerine kullanarak çok ağır olsa da aldığı ağır manevi sorumluluğun bilincinde ve bundan mutlu olduğunu dile getirip ötekileştirme aracı olarak kullanırken bazen bütün insanoğlunun yerine kullanarak kendisine verilenle yetinmeyip dünyanın tamamının kendisine ait olduğunu söyler. Bu bakış açısı bencillik gibi görünse de aslında hümanist bir yaklaşımdır. Bütün dünyayı sahiplenerek kendini mutlu hissetmek ister fakat ne mutlu, ne dertlidir. Çünkü dünya fanidir ve şair bunun bilincindedir. Bu yüzden kimseye yâr olmayan fani dünyanın kendisine de yâr olmayacağını bilmektedir. Bazen toplumun bütün fertleri yerine kullanarak düşlediği toplumu canlandırır ve hayalindeki devrimi yapar. Devrim toplumda herkesi eşitleyen iman ve fikir devrimidir. Adalet sağlanmış, devrim bile devrilmiş, tabiat da bu devrime kayıtsız kalmamış, destek olmuştur. Bu devrimde toplum ile birey çatışması ortadan kalkacak, "herkes" müferreh bir toplum için üzerine düşeni yapacaktır. Bazen vatandaşlar yerine kullanarak ülkedeki başiboşluktan ve insanların sorumluluk bilincinden yoksun olmasından duyduğu ızdırabı dile getirir. Bunu "herkes"in birbirini başiboş kakması şeklinde ifade eder. "Herkes"in sorumluluk bilinciyle hareket ederek vatanına kendince katkıda bulunması gerekirken sorumsuzca hareket etmesi, onu üzmektedir. Bazen de bütün insanoğlunun yerine kullanarak bu dünyada aslında "herkes"in yalnız olduğunu ifade edip zamanın her şeye rağmen geçtiğini söyleyerek insanoğlunun bu durum karşısında yaşadığı çaresizliği de yalnızlık şeklinde dile getirir.

2.4. Soru Zamirleri

Necip Fazıl şiirlerini topladığı "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinde 116 kez soru zahirlerini kullanmıştır. İsimlerin yerini soru yoluyla tutan soru zahirleri, şairin şiirlerinde sayıca çok olmasına rağmen genellikle alelade işlevleriyle kullanılmıştır. Bu zahirler soru anlamı vermek dışında işlevleri arasında yer aldığı üzere vurguyu artırmak veya bir konuya dikkat çekmek amacıyla da kullanılmıştır.

2.5. Zamir Olmadıkları Halde Zamir Yerine Kullanılan Kelimeler

Necip Fazıl'ın şiirlerinde zamir olmadıkları halde zamir işlevinde kullanılan kelimelere rastlanır. Şair bu kelimelerin anlamından hareketle ya da bunlara birtakım anlamlar yükleyerek onları zamir işleviyle kullanmıştır. Genellikle anlamlarından dolayı zamir işleviyle kullanılan bu kelimelerde göze çarpan bir diğer ayrıntı ise tasavvufi düşünceleri ifade etme aracı olarak kullanılmalarıdır. Bu kelimelerin bazıları arasında zıtlık kurulmuş ve tasavvufi düşünceler bu zıtlık üzerine inşa edilmiştir. Necip Fazıl'ın şiirlerinde zamir olmadıkları halde zamir işleviyle kullanılan kelimeler ve yüklendiği anlamlar şöyle sıralanabilir:

Kelime	İfade Ettiği Anlam
Hep	Dünyadaki bütün varlıklar/ vahdet-i vücud düşündeki "kesret"/ Allah tarafından yaratılan her şey
Hiç	
Yok	
Var	Allah
Tek	
Bir	

Tablo 11: Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kullandığı Zamir Olmadıkları Halde Zamir Yerine Kullanılan Kelimeler ve İfade Ettiği Anlamlar

Necip Fazıl'ın şiirlerinde "hep" ve "yok" kelimeleri, vahdet-i vücud düşüncesindeki "kesret" in yani "vahdet" in yansıması olduğu için gerçekte olmayan dünyadaki bütün varlıkların yerine zamir işleviyle kullanılmıştır (Pala 1995:406). "Kesret", "vahdet" in yansıması olduğu için tasavvufa göre gerçekte yoktur.

Bu da "hiç" kelimesi ile ifade edilmiştir. "Var" ve "yok" kelimelerinin anlamları ve aralarındaki zıtlıktan yararlanılarak "var", "vahdet"i yani mutlak hakikat olan Allah'ın; "yok", "kesret"in yani mutlak hakikatin yansıması ve gölgesi olan yaratılmış bütün varlıkların yerine zamir işleviyle kullanılmıştır. Bu kullanımlar Necip Fazıl'daki güçlü vahdet-i vücud düşüncesinin göstergesidir.

Şair, anlamlarından hareketle sayı ismi "bir" ve genellikle sıfat olan "tek" kelimelerini zamir işleviyle "Allah" isminin yerine kullanmıştır. Bu kullanımlar, bir bakıma şairin Allah'ın varlığı ve birliğine olan sağlam inancının göstergesidir. "Bir" kelimesi "Ölümsüzlük" şiiri dışındaki şiirlerde özel isim gibi büyük harfle başlatılmış, "Bizim Yunus" şiirinde ise tamamı büyük harfle yazılmıştır. Necip Fazıl zamir işleviyle kullandığı bu kelime aracılığıyla dini tasavvufi düşüncelerini dile getirirken bir yandan da "bir" kelimesine bir "özel"lik atfedip ona özel bir anlam yükleyerek Allah'a olan sevgi, saygı ve bağlılığını vurgulamıştır.

3. Sonuç

Konuşma ve yazı dilinde olduğu gibi şiir dilinde de sıkça kullanılan zamirler, şiirdeki gizemin kendisini en iyi gösterdiği kelimelerdir. Sayıca çok sınırlı olan fakat çok farklı varlık, kişi, kavram ve mefhumların yerini tutabildikleri için kapsamı sınırsız olan zamirler, bu özellikleriyle meram anlatma konusunda kullanıcılarına büyük bir imkân verirler. Sanatlarını icra ederken tek malzemesi kelimeler olan şairler, zamirlerin kendilerine sunduğu bu geniş imkânı, şiirlerinin etkileme gücünü ve mahiyet derinliğini arttırmada kullanır. Böylece zamirler, şiirdeki gizem perdesinin anahtarı olma niteliği kazanırlar. İşlediği dinî, metafizik ve felsefi konularla gizem bakımından çağdaş şiirimizin en güzel örneklerini veren Necip Fazıl, şiirlerinde zamirleri çok çeşitli varlık, kişi, kavram ve mefhumların yerine kullanarak anlatım kolaylığı ve konu bütünlüğü sağladığı gibi şiirlerine anlam derinliği ve gizem de katmıştır.

Şiirlerinde kullandığı belgisiz zamirler, soru zamirleri ve işaret zamirlerinin bir kısmını alelade işlevlerinde kullanırken bunların dışında kullandığı zamirlerde anlam çeşitliliği görülen Necip Fazıl, "Çile" adlı şiir kitabına aldığı 386 şiirinden 261 şiirinde zamir kullanmıştır. Bu şiirlerin 19 tanesinden 7'sinin bağlılığı zamirlerden diğerlerinin başlığı ise, zamirlerin yer aldığı kelime grubu ya da cümlelerden oluşmuştur. Şiirlerinde anlamlarına göre, 21'i dönüşlülük zamiri olan 478 defa kişi zamirleri; 151 defa işaret zamirleri; 116 defa soru zamirleri; 98 defa da belgisiz zamirleri kullanan şair, bunların dışında "var, yok, bir, tek, hep, hiç" gibi zamir olmayan kelimeleri anlamlarından yola çıkarak zamir işleviyle kullanıp bu kelimeler yardımıyla tasavvufi düşüncelerini dile getirmiştir.

Dinî, tasavvufî, metafizik ve felsefi konular işlediği şiirinin merkezine insanı koyarak kendi şahsında varoluşu sorgulayan Necip Fazıl, özellikle kişi zamirleri, kişi zamirleri içerisinde de "ben" zamirini çok kullanmış, çok kullandığı bu zamirlere çok çeşitli anlamlar yüklemiştir. Sanatın dolayısıyla şiirin tek gayesini "Mutlak Hakikat" olan "Allah'ı aramak" olarak gören şair, bunun gereği olarak önce Allah'ı tanımaya yönelmiş, zamanla Allah'ı tanımanın en güzel yolunun kendini tanımaktan geçtiğini idrak edip kendi 'ben'ini tanımaya yönelince şiirinin merkezine kendini yani "ben"ini oturtmuştur. Söz konusu 'ben'ine yönelme, derinleşerek ömrünün sonuna kadar süren bir serüven halini almış ve bu durum onu hayata "ben" merkezli bakan bir şaire dönüştürmüştür. Şiirlerinde sayıca çok kullandığı kişi zamirlerini, bunlar içerisinde de "ben" zamirinde görülen anlam çeşitliliği söz konusu serencamla oluşan bakış açısının tezahürü olarak değerlendirilebilir.

Şiirlerinde 377 defa teklik, 80 defa çokluk kişi zamirlerini kullanan Necip Fazıl'ın mesafeli duruş ve sorumluluğu dağıtma aracı olarak da kullanılan çoğul ifade biçimi yerine, birebir muhatap olma ve samimiyet aracı olarak kullanılan tekil ifade biçimini daha çok tercih ettiği söylenebilir. Dava ve aksiyon adamı olan şairin muhatap kitle olarak toplumu, toplum içinde davayı sırtlayacak gençleri, gençler içinde de davasının gerektirdiği sorumluluk ve azme sahip olan bireyi seçmesi, mesafeli duruşun ifadesi olan çokluk kişi zamirleri yerine samimiyetin ifadesi olan teklik kişi zamirlerini tercih etmesinde önemli rol oynamıştır. Bilinçli, imanlı ve örnek bir nesil yetiştirmek gayesi edinen şair, bunun yolunun bu nitelikte bireyler yetiştirmekten geçtiğine inanmış ve bunu şiir, roman ve özellikle tiyatrolarında açıkça vurgulamıştır.

Kendisini rahatsız eden esas amil dışta değil, kendi içinde olduğu için Necip Fazıl, çoğu zaman sosyal durumları ele almasına rağmen bir süre sonra vesveseli, vehimlerle boğuşan, sorgulayan sorguladıkça da huzura kavuşma yerine huzursuzluğunu derinleştiren yalnız "ben"i ile karşı karşıya

kalır. Bu durum onun yalnız dış dünyaya bakışını değil, kendi "ben"ine bakışını da trajik hale getirir. Bu sebeple şairlerinde kullandığı "ben" zamiri, şairin başta çilesi, Müslümanlığı, kulluğu, abidliği, yalnızlığı, müridliği, dava adamlığı ve liderliği, hayata ve insana bakışı, şairliği, âşıklığı, diğergamlığı olmak üzere hemen hemen bütün özelliklerini barındıran bir mahiyet derinliğini barındırır.

Şairlerinde "var, yok, bir, tek, hep, hiç" gibi zamir olmayan kelimeleri anlamından yola çıkarak zamir işleviyle kullanan Necip Fazıl, bu kelimeler yardımıyla tasavvufi düşüncelerini dile getirmiştir. Bu kelimelerden "var" ve "yok" kelimeleri arasında zıtlık kurarak tasavvuftaki "vahdet-i vücud" düşüncesini bu zıtlık üzerine inşa eden şair, zahiri ve batini anlamlarını esas alarak "vahdet" ve "kesret" in yerine kullandığı "hep, hiç" kelimelerinin vasıtasıyla "vahdet-i vücud" düşüncesini ifade etmiş, anlamlarından hareketle sayı ismi "bir" ile sıfat olan "tek" kelimelerini zamir işleviyle "Allah" isminin yerine kullanmıştır. Şairin Allah'ın varlığı ve birliğine olan sağlam inancının göstergesi olan bu kullanımlar, aynı zamanda onun tasavvufi yanının bir yansımasıdır.

Necip Fazıl, başta ikinci ve üçüncü kişi zamirleri olmak üzere bazı zamirleri ötekileştirme aracı olarak kullanmıştır. Bu ötekileştirmelere bakıldığında şairin bazı şiirlerinde toplumca hoş görülme "kaba softa, iftiracı, düşman" gibi kavramları, bazı şiirlerinde ise kendisinin hoş görmediği "çile çekmeyen insanlar, bilinçsiz hayat süren insanlar, fikir çilesi çekmeyen insanlar, şairliği hakir görme aracı olarak cüce, hükmedemediği için hırsız olarak nitelediği zaman, kulluk yükünü yüklenmeyenler" gibi kavramlar yerine zamirleri kullanarak onları ötekileştirdiği görülür. Söz konusu ötekileştirmelerin doğrudan değil, bir kısmı ironik bir şekilde dile getirilmiştir.

Şairlerinde Allah ve peygamber sevgisini hep ön planda tutan Necip Fazıl, "Yar O ki" ve "İnsan ve Allah" şiirleri dışında "Allah" ismi yerine; "Sakarya Türküsü" şiiri dışında "Hz. Muhammed" ismi yerine kullandığı bütün "o" zamirlerini; "Ölümsüzlük" şiiri dışındaki şiirlerde ise zamir işleviyle "Allah" ismi yerine kullandığı "bir" kelimesini, Allah ve Hz. Muhammed'e olan sevgi, saygı ve bağlılığının göstergesi olarak özel isim gibi büyük harfle başlatmış, "Bizim Yunus" şiirinde ise, "bir" kelimesini tamamen büyük harflerle yazmıştır. Böylece, Allah ve Hz. Muhammed isimlerinin yerine kullanılan üçüncü teklik kişi zamirleri ile "bir" kelimesine "özel"lik atfetmiştir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1999), *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara.
- ALTUNKAYA, Hatice (2013), "Necip Fazıl Kısakürek'in "Ben" Şiirinin Ontolojik Tahlil Yöntemi ile Çözümlemesi", *Birey ve Toplum*, Cilt 3 . Bahar, Sayı: 5, s.137-154.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1996), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, 13. Baskı, Ankara.
- DURAK Mustafa (2007), *Ben Terkisinde Necip Fazıl Metin Çözümlemeleri*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl (2000), *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, 42. Basım, İstanbul.
- KORKMAZ, Zeynep (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara.
- PALA, İskender (1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- ŞAHİN, Veysel (2009), "Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde "Hayat ve Ölüm" Trajedisi", *Erdem Dergisi*, Sayı 53, s.207-220.
- ŞAHİN, Veysel (2012), "Necip Fazıl'ın Şiirlerinde 'Ben ve Öteki-Yalnızlık' Trajedisi", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Mart, C: CII, Sayı: 723, s.249-259.
- ÜNAL, Hayriye (2005), "Necip Fazıl Şiirine 'Ben' Odaklı Bir Bakış", *Hece*, Sayı:97, Ocak, s.257-264.